

Формування у майбутніх фахівців швейного профілю художньо-естетичної компетентності

Анотація. У статті обґрунтовано об'єктивну необхідність формування у майбутніх фахівців швейного профілю художньо-естетичної компетентності; схарактеризовано особливості професійної діяльності кваліфікованого робітника у сучасних умовах швейного виробництва; наведено визначення та схарактеризовано складові художньо-естетичної компетентності.

Ключові слова: швейне виробництво, фахівець швейного профілю, художньо-естетична культура, компетентнісний підхід, художньо-естетична компетентність.

Abstract. The article substantiates the objective necessity for future specialists of sewing profile of artistic and aesthetic competence; features of professional activity of a skilled worker in modern conditions of garment production are characterized; definitions and characteristics of artistic and aesthetic competence are given.

Keywords: garment production, specialist of sewing profile, artistic and aesthetic culture, competence approach, artistic and aesthetic competence.

Постановка наукової проблеми. В умовах становлення української держави одним з найважливіших завдань є створення національної системи освіти, яка сприятиме розвитку компетентностей особистості на основі культури та мистецтва українського народу, народних традицій, залученню молодого покоління до надбань духовної культури [5, с. 229]. У цьому контексті однією з основних складових професіоналізму кваліфікованого робітника швейного профілю є художньо-естетична культура в галузі швейного виробництва, в межах якої формується його художньо-естетична компетентність.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Наукові основи естетики та художньої творчості, мистецької освіти, дизайну знайшли відображення у працях таких науковців, як В. Кагана, Н. Креденець, Л. Масол, М. Лещенко, В. Орлова, О. Отич, В. Радкевич, О. Рудницької та ін. Філософи, психологи, педагоги, мистецтвознавці, художники особливу увагу зосереджували на питаннях культури та культуротворчого впливу будь-якого мистецтва на формування естетичних смаків населення, у цілому, і художньо-естетичної культури фахівців, задіяних у виробництві промислових товарів, зокрема. Художньо-естетична компетентність особистості є предметом досліджень Л. Масол, Н. Миропольської, Г. Падалки, Л. Рапацької, О. Рудницької, Т. Суслової, О. Шевнюк, О. Щолокової та ін.

Незважаючи на те, що в теоретичних дослідженнях є чимало напрацювань з проблеми формування художньо-естетичної компетентності, можна констатувати, що педагогічний та змістовно-методичний аспекти формування у майбутніх фахівців швейного профілю художньо-естетичної компетентності залишаються недостатньо дослідженими.

Мета статті полягає в обґрунтуванні об'єктивної необхідності формування у майбутніх фахівців швейного профілю художньо-естетичної компетентності.

Виклад основного матеріалу. Швейна галузь легкої промисловості належить до наукомістких видів виробництва, що потребують висококваліфікованих фахівців, яким уже недостатньо просто вмілого володіння певним набором механічних операцій, а які працюють на рівні професійної майстерності. Звісно, обов'язки кваліфікованих робітників швейної галузі дещо обмежені виконавчою майстерністю та не передбачають розроблення нових модних зразків одягу. Проте, вони мають бути обізнаними з характером і сутністю всіх етапів народження модного костюма, оскільки вузька спеціалізація відходить у минуле, а сучасний роботодавець зацікавлений в робітниках із широким спектром знань і вмінь. Кваліфікований робітник у сучасних умовах виробництва не може виконувати лише одну виробничу операцію, він має бути компетентним у питаннях виконання всього комплексу операцій з виготовлення швейної продукції на різних її етапах, включаючи й художньо-естетичний компонент – закони, художні засоби створення форми костюма, його образності та виразності тощо.

Художньо-естетична культура фахівця швейного профілю передбачає знання з гармонізації кольорових сполучень в одязі та інших швейних виробів; умінь добирати до основної тканини, з якої виготовляється виріб, фурнітуру, декоративні елементи та прикладні матеріали; якість виконання, що

суттєво впливає на естетичний вигляд виробу, зокрема, оздоблювальні строчки, пластична лінія швів, обметувальні строчки, а також внутрішня сторона виробу тощо. Об'єктивна необхідність підвищення рівня художньо-естетичного розвитку фахівців, який становить чинник забезпечення ефективності їх професійної діяльності та рушійну силу їх професійного самовдосконалення, зумовлена посиленням вимог до якості пропонованих товарів і послуг в умовах переорієнтації сучасного виробництва та економіки. Зростання конкуренції на світовому ринку товарів і послуг висуває нові вимоги до виготовленої продукції, в цілому, та товарів швейного виробництва, зокрема, які мають бути не лише бездоганними за якістю, а й гідно репрезентувати національну самобутність країни-виробника. Основні критерії їх якості становлять як конструкторсько-технологічні, так і художньо-естетичні показники. Відтак, художньо-естетичний розвиток особистості стає запорукою успішного професійного становлення майбутнього фахівця швейного профілю та підґрунтям для формування у нього художньо-естетичної компетентності.

Різномічне вивчення сутності компетентнісного підходу, який нині є однією з провідних теорій модернізації освіти, дає підстави зробити висновок про те, що його зміст полягає не лише в отриманні учнями певних знань, а й в умінні вирішувати проблеми різної складності на основі набутих знань. Цей підхід цінує не власне знання, а здатність перевірити їх у зміст внутрішнього світу учня, що ріднить компетентнісний підхід з художньо-естетичним розвитком особистості. Одним з основних завдань професійної підготовки майбутнього кваліфікованого робітника в галузі швейного виробництва є стимулювання емоційного розвитку, художнього мислення, активізація творчого потенціалу через засвоєння різних видів художньої та прикладної діяльності; створення умов для широкої базової освіти як основи професійної мобільності; оволодіння системою поглядів, згідно з якими професійні знання спрямовуються на формування особистісної культури, ціннісної свідомості майбутнього фахівця. У цьому контексті основною складовою його професійної компетентності є художньо-естетична компетентність, яка «визначає рівень володіння знаннями, уміннями й навичками на основі розвиненого образного мислення та практичної творчої діяльності, що виявляється в здатності виражати художній задум в образній формі художніми та декоративними засобами» [1, с. 24-25].

Існує чимало визначень художньо-естетичної компетентності, з яких «впливає, що поняття художньо-естетичної компетентності надзвичайно широке, оскільки охоплює мотиваційну, перцептивну, когнітивну, творчо-діяльнісну й рефлексивну сфери структури особистості. Водночас, воно містить дві складові, зокрема художню компетентність та естетичну компетентність» [1, с. 27]. Художня складова художньо-естетичної компетентності передбачає сформовану в особистості потребу спілкування з мистецтвом, здатність розуміти й оцінювати художню виразність творів мистецтва. В її структурі виокремлюють три основних компоненти: емоційну чутливість до прекрасного та потворного, добра та зла в мистецтві й житті; творчу активність особистості; знання мови мистецтва. Естетична складова художньо-естетичної компетентності становить закріплений в почуттях, інтелекті та волі людини накопичений нею досвід сприйняття світу поза межами свого власного світу, взаємодії зі світом на основі сформованого прагнення до краси, що спонукає її добровільно та з почуттям задоволення взаємодіяти зі світом, досягаючи досконалих, гармонійних і прекрасних результатів.

Узагальнення існуючих підходів до визначення сутності художньо-естетичного розвитку особистості та опрацювання наукових джерел дає підстави розглядати художньо-естетичну компетентність як систему внутрішніх засобів регуляції художньо-естетичних дій, до якої належать художньо-естетичні знання, вміння і досвід, естетична орієнтованість, заснована на знаннях, чуттєвому досвіді студента, вільному володінні художньо-естетичними засобами та досягненні адекватного сприйняття художньо-естетичної ситуації [3, с. 188].

На відміну від попереднього розмежування професій швейного профілю на: швачку-мотористку; кравець верхнього жіночого одягу, кравець верхнього чоловічого одягу, кравець дитячого одягу, кравець легкого жіночого одягу; закрійник верхнього жіночого одягу, закрійник верхнього чоловічого одягу, закрійник дитячого одягу, закрійник легкого жіночого одягу, виникла потреба підготовки «робітників моди», а саме: швачок, кравців, закрійників (за діючим Державним класифікатором професій України ДК 003-95, який був затверджений та набрав чинності згідно з наказом Держстандарту України № 251 від 27 липня 1995 р.), від яких ринок потребує навичок художнього оформлення та оздоблення одягу, реставрації та ремонту одягу, поєднання елементів одягу в єдину

композицію на більш високому професійному й творчому рівні, наявності добре розвиненого естетичного смаку [7, с. 59-60].

Формуванню художньо-естетичної компетентності сприяє вивчення майбутніми фахівцями швейного профілю професійно-орієнтованих навчальних дисциплін, які несуть в собі естетичний потенціал, зокрема матеріалознавства, основ конструювання одягу, обладнання та автоматизації швейного виробництва з використанням ЕОМ, технології швейного виробництва, моделювання та художнього оформлення одягу, малюнку та ін. Особливе значення має засвоєння основ історії мистецтва, вивчення стилів і концептуальних напрямів у розвитку світової моди, теоретична підготовка у галузі дизайну, засвоєння сучасного досвіду дизайнерів та модельєрів. Важливим сучасним напрямом формування художньо-естетичної компетентності є навчання майбутніх фахівців швейного профілю основ комп'ютерної графіки, надбання навичок її застосування у практичній діяльності під час моделювання та конструювання швейних виробів.

Висновок. Художньо-естетична компетентність формується лише під час художньо-естетичної діяльності, яка збагачує емоційну сферу майбутніх фахівців швейного профілю, формує ціннісні орієнтації в галузі швейного виробництва. Вона сприяє генеруванню естетичних ідей, збагаченню їх змістової основи, допомагає знаходити способи та прийоми художньо-образної виразності. Пізнавальна й оцінна підсистеми художньо-естетичної діяльності кваліфікованого робітника в галузі швейного виробництва, що представляють в її структурі пізнавальний та ціннісний компоненти художньо-естетичного досвіду, надають духовного змісту процесу створення моделей одягу.

Список використаних джерел:

1. Zuziak T., Marushchak O. Formation of artistic-aesthetic competence means of decorative and consumer art: content and structure of phenomenon. *Development of modern science: the experience of European countries and prospects for Ukraine*: edited by authors. Riga, Latvia: «Baltija Publishing», 2019. P. 17-40. DOI: https://doi.org/10.30525/978-9934-571-78-7_18.
2. Король В.П., Марущак О.В. Термінологічні аспекти формування професійної компетентності майбутнього фахівця. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. Київ-Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2014. Вип. 37. С. 421-427.
3. Марущак О.В., Зузяк Т.П. Зміст поняття художньо-естетичної компетентності педагога в галузі декоративно-ужиткового мистецтва. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. Київ-Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2019. Вип. 53. С. 185-189.
4. Марущак О.В., Бабійчук І.М., Грицишина О.О. Художньо-проектна компетентність як складова професійної компетентності з основ дизайну майбутнього вчителя технологій. *Актуальні проблеми підготовки вчителя трудового навчання та технологій: теорія, досвід, проблеми*. Вінниця: ПП Балюк І.Б., 2019. Вип. II. С. 11-16.
5. Марущак О.В., Кашуба А.В., Магдич Я.І. Методичні аспекти етнокультурного виховання учнів старшої школи засобами ДУМ. *Актуальні проблеми підготовки вчителя трудового навчання та технологій середньої школи : теорія, досвід, проблеми*. Вінниця: ТОВ «Меркьюрі Поділля», 2018. Вип. I. С. 228-232.
6. Масол Л.М. Загальна мистецька освіта: теорія і практика: монографія. К.: Промінь, 2006. 431 с.
7. Формування професійної компетентності майбутніх фахівців на основі інтегративного підходу: методичні рекомендації / І.М. Козловська, Я.М. Собко, ОО. Стечкєвич, О.М. Дубницька, Т.Д. Якимович. Львів: Сполом, 2012. 64 с.